

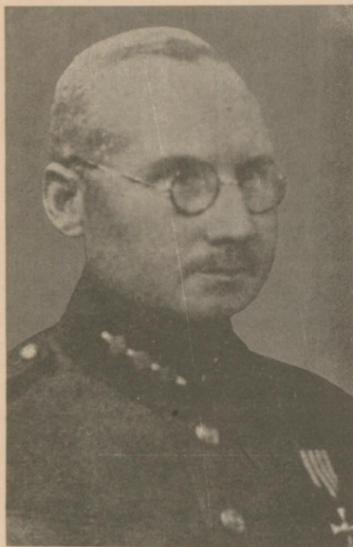
ZEMTURIŠ

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKKRAKSTS

Nr. 28 (73)

1996. GADA 26. JŪLIJS

CENA 5 SANTĪMI

KAZIMERS OLEKŠS VIENS NO PIRMAJĪEM LATGAĻU ĢENERĀĻIEM

Pirms viņa tādū militāro pakāpi bija sasniedzis tikai Čeksters, kurš krita I pasaules karā kā ģenerālis Melnās jūras flotē.

K. Olekšs dzimis 1886. gada 26. jūnijā Bērziņos pagastā, vecāki viņu sūtīja uz Pēterpili, kur dzīvoja pie krusttēva. Iestājās Čugujevas kara skolā, kuru beidza 1913. gadā un I pasaules kara laikā dienēja Krievijas 25. kājnieku pulkā, pēc tam Latviešu strēlnieku pulkā. 1918. gadā jau bija kapteiņa pakāpē, darbojās Latvijas armijā un piedalījās Latvijas atbrīvošanas cīņās, ieņēma svarīgus militāri administratīvus amatus. 1919. gadā viņš bija Liepājas rajona kara skolas priekšnieks, 1921. gadā — Latgales divīzijas štāba priekšnieks.

Ievērojot nopelnus, 1924. gadā viņu paaugstināja par pulkvedi, 1926. gadā beidza virsnieku kursus, no 1929. līdz 1935. gadam bija Daugavpils 8. kājnieku pulka komandieris, tad tika paaugstināts par ģenerāli un iecelts par Vidzemes divīzijas komandiera palīgu.

K. Ulmaņa valdība viņa darbību atrada nevēlamu, ārsti «uzgāja» ģenerālim dažādas slimības un atļaida pensijā — tas bija 1936. gadā. Bet atpūsties nenācās ilgi — II pasaules karā tika viņam atņemtas tiesības uz pensiju. Vācu okupācijas laikā strādāja par ierēdni ekonomiskā uzņēmumā, par tālāko laiku trūkst ziņu, bet 1970. gada 2. februārī mira Rīgā.

HRONIKA

> 26. jūlijā (1886) Ludzas apriņķa Bērziņos pagastā dzimis militārais darbinieks, ģenerālis Kazimers Olekšs. Miris 1970. gada 2. novembrī Rīgā.

> 28. jūlijā (1911) dzimis agronoms, lauksaimnieks, publicists Henriks Baiks. Miris 1984. gadā.

> 29. jūlijā (1891) Daugavpils apriņķa Kalupes pagasta Pabērzos dzimis valsts un sabiedriskais darbinieks, jurists, rakstnieks, dzejnieks, publicists Juris Pabērzs (seniors). Miris 1961. gada 22. aprīlī Rīgā.

> 30. jūlijā (1991) Luisvilā, ASV, miris sabiedriskais darbinieks, latgaļu etnogrāfs, folklorists, valodnieks, rakstnieks, kritiķis, filoloģijas doktors, profesors Leonards Latkovskis (attālā pa kreisi — vidū). Dzimis Rēzeknes apriņķa Varakļānu pagasta Mokānos 1905. gada 14. septembrī.

Sastādījis

Viktors TROJANOVSKIS

JŪLIJS JOHANSONS

MIERS BARO, NEMIERS POSTA

Tas varbūt bija galvenais, ko nesēn pārrunāja divu sapulču — partijas LNNK Rēzeknes nodaļas un Nacionālo Daugavas vanagu Rēzeknes organizācijas dalībnieki.

Neatkarības cīņās jau gatavojas pašvaldību vēlēšanām. Nolemts vienoties kaut ar pašu nelabo, bet nākamā pavasara vēlēšanās veidot viena nacionālā bloka deputātu kandidātu sarakstu, jo metot paralēles ar Krievijas prezidenta vēlēšanām, ļoti bīstams ir fakts, ka Baltijā Krievijas pilsoņi balsoja par komunistisko ideoloģiju. Arī tas, ka no Baltijas etniskajā dzimtenē atgriezušies tikai

6—7 procenti krievvalodīgo, bet dienvidu republikās — gandrīz puse. Bet to jau pat muļķis jūt, ka krievi pie mums dzīvo labāk par pilsoņiem. Kamēr Baltija nepanāks okupācijas fakta starptautisku atzīšanu, pēc kuras būs seku novēršanas politika, istie saimnieki — pilsoņi — turpinās dzīvot aborigenu nožēlojamajā stāvoklī. Sevišķi labi šo domu Nacionālo Daugavas vanagu sapulcē uzsvēra Latvijā pēc 50 gadu prombūtnes atbraukušais tautietis Voldemārs Antiņš. Viņš arī aicināja vienreiz izbeigt muļķīgo šķelšanos vanagu un citu organizāciju, partiju vidū, kas

Šajās dienās Preiļu rajona Upmalas pagasta Kaļvos pie Janīnas un Pētera Selgām viesojās laulātie draugi no Otvidabergas Osterjiltandē Eva (skolotāja) un Dags (teidže Reimes AB «Volvo» pārstāvis) Petersoni, lai pēc triju gadu ilgas sarakstes iepazītos ar šo ģimeni, kura pieņēmuši audzināšanā bāreni no Aglonas internātgimnāzijas. Viesi trijās dienās iepazīs ar šīs zemnieku ģimenes dzīvi, pabija Aglonā un Jasmuižas muzejā, citur.

Ciemos, kā raksta Ingegerda Monsone no Onnorgas pie

Rimforsas, pie Galēnu pagasta zemniekiem Jāzepa un Evģenijas

nekad neved uz mērķi, it īpaši, ja tas ir Valsts patiesas brīvības izveidošana.

Ar dažām iebildēm pozitīvi tika vērtēta Ministru Kabineta darbība tirgus un citu saimniecības un sociālo sfēru sakārtošanā, lai vienreiz jūtami sāktos tautas labklājības laiks.

Ciemiņš J. Žugovs pastāstīja, ka krievu nams Daugavpili, kas atļauts kultūras aktivitātē, būtībā kalpo interfrontisistu saietiem. Tā ir iekļaušanās citas valsts iekšējās lietās — teica J. Žugova kungs, tomēr cerīgi pabeidzot domu, ka komunisti ideoloģijas izplatītāji, lai arī ļoti organizēti, tomēr pašvaldību vēlēšanās saņemšot politisko nokautu. Būs tā vai nebūs, atkarīgs no Latvijas nacionāli patriotisko spēku darbības, sagaidot šīs vēlēšanas.

apmetās Rēzeknes rajona saimniecībās — šīs grupas mērķis ir

saimnieciskas intereses.

Attēlā: Stokholmas centrā.

ALBERTS BUDŽE

DAŽOS TEIKUMOS

Daugavpils Domes deputāts Valdis Lauskis apbalvots ar Polijas medaļu «Par īpašiem nopelniem». Pateicoties viņa atbalstam, Daugavpili nesēn uzcelts 14 metru augsts betona krusts 1919. gadā kaujās ar boļševikiem kritušo poļu karavīru kapos.

Šogad Daugavpils mūzikas koledžā notika pirmais ērģelnieku izlaidums. Daugavpils mūzikas koledžā strādā talantīgi un gaiši pedagogi. Te jāmin Bebrenes draudzes prāvests St. Čužāns, profesors R. Jermaks un citi. Daži no absolventiem jau strādā par ērģelniekiem — jaunā ērģelniece Jūlija Timofejeva, kura Bebrenes baznīcā kalpo jau trešo gadu.

11. jūnijā Daugavpils Dievmātes baznīcā notika izlaiduma pārbaudījums ērģelspēlē. Diplomus saņēma Jūlija Timofejeva, Žanna Velička, Reģina Krukovska un Mārite Dombrovska.

21. jūlijā Daugavpils rajona padomes konkursa «Sakoptākais kultūras piemineklis Daugavpils rajonā» čaklākie dalībnieki pulcējās uz balvu saņemšanu.

Kapu un piemēnu vietu grupā uzvarēja Maļinovas pagasta Raiņa dzīves vieta Vasiļova, Nīcgales pagasta dižakmens un Kalkūnu pagasta Raiņa dzīves vieta Randene. Parku grupā — Bebrenes un Vecsalienas parks, muižu un pilsdrupu grupā — Naujenes pagasts par Dinaburgas pilskalnu, bet baznīcu grupā — Subates luterāņu baznīca, Nīcgales un Višķu katoļu baznīca.

17. jūnijā Balvu un Balvu rajonu apmeklēja Rēzeknes-Aglonas diecēzes bīskaps V. E. J. Bulis. Svarīgākais šī apmeklējuma iemesls bija Balvu draudzes rezidenta priesteris E. Kopeikas 90 gadu jubilejas svinības. Dievnams bija pārpildīts. Apkārtojo draudžu ticīgie ieradusies Balvos, lai sveiktu sirmo garīdznieku, kas ilgu laiku kalpojis Bērziņos, Augustovā, Rugājos, Balvos, Sprogās, Alūksnē u. c.

Bīskaps savā uzrunā atgādināja balveniešiem mīlēt un cienīt latgaliešu valodu, ko pēdējā laikā vairs nedzird dievnāmā.

— Ja nebūs valodas, nebūs tautas, — teica bīskaps.

V. E. izdalīja lestināšanas sakramentu un sirsnīgi apsveica jubilaru, dodams attiecīgu svētību un miera skūpstu.

Pēc dievkalpojuma un svētku cienasta, ko dāsnī bija sarūpējuši Balvu kulinārijas meistari, V. E. bīskaps garīdznieku pavadībā devās apmeklēt 1920. gadā toreizējā Balvu prāvesta Benedikta Skrindas dibināto Sprugu draudzi, kas atrodas lielā mežu ielokā. Šī Svētā Miķeļa erceņģeļa godam celtā baznīca tiesām gaida lielu materiālu atbalstu un remontus.

Tālāk V. E. bīskaps Viksnā apmeklēja kādu mūra celtni, kura novēlēja Balvu jaunās draudzes ierīkošanai un dievnāmam. Minētā ēka prasa kapitālremontu un jaunas draudzes tālākizveidi.

Tālāk ceļā bīskaps apmeklēja Baltinavas speciālo skolu, kas notika ar nodomu drīzumā šeit atvērt garīga novirziena skolu. Augstais viesis parakstījās uz krusta, ar kuru baltinavieši pirms 15. augusta dosies svētceļojumā uz Aglonu.

Divas stundas V. E., neskatoties uz lielo nogurumu, vēltēja sarunai ar skolotājiem, audzēkņiem un plaši pazīstamo Baltinavas speciālās skolas direktori V. Andžānes kundzi.

— Tā bija svētīga, ilgi gaidīta saruna, — intervijā teica V. Andžāne. Baltinavas speciālās skolas apmeklējumā piedalījās arī vietējās draudzes prāvests J. Svilāns.

A. PIĻPUKA

ŠODIEN —
ANNAS

ANNA ERIŅA

Anna... Dažus gadus atpakaļ presē

bija lasāms, ka Anna esot pasaulē izplatītākais sieviešu vārds. Lai kā arī nebūtu, Anna ir īss un jauks vārdiņš, it sevišķi, ja dots simpātiskai un patīkamai sievietei.

Un tieši tāda ir Dekšāru pagasta Stiukās dzīvojošā Anna Eriņa — klusa, labestīga, strādīga. Kā jau tas dzīvē nereti gadās, arī dzīvesdraugs Juris līdzīgs raksturā — sirsnīgs, strādīgs, godīgs. Neskatoties uz to, ka šodien daudzi jaunie pāri ģimenēs knapi sasniedz rožu vai sudrabkāzas, Eriņu pāris jau piecus gadus dzīvo kopā virs zelta kāzām. Protams, ne jau visiem īslaicīgajiem pāriem var pārmest tikai nesaderību ceļā uz zelta kāzām, daudzu dzīves ceļos gadās tādas vētras, kas pirms laika nolauž ozolu vai liepu. Dievs un Laima Eriņu ģimenei bijuši labvēlīgi. Arī skarabajos

kara gados, kad Juris pārnāca kā invalīds uz visu turpmāko dzīvi, arī visus pēckara gadus, kad Anna, par darbu un smagumu nesūrodomās, strādāja te vienā, te citā fermā, izslaukdama tūkstošiem tonnu piena.

Liktenis bijis labvēlīgs arī viņu bērniem — kara laikā dzimušajai meitai Marijai un pēc kara dzimušajai Annai. Jāpiezīmē, ka Juris Eriņš tā mīlēja un cienīja savu Annu, ka vēlējās, lai arī meita izaugtu tikpat skaista, strādīga un godīga. Šodien jāsap, ka savās cerībās tēvs nav vilies — meita pārmantojusi no mātes ne tikai ārējo veidolu, bet arī tikumus, un jau ilgāku laiku dzīvo saticīgā ģimenē.

Sveiciens abām Eriņu Annām, tāpat arī visām citām Annām viņu vārda dienā!

«Zemturis» lūdz lasītājus izteikties par to, vai nebūtu laiks, kā tas noticis ar citiem izdevumiem, «Tāvu zemes kalendāru» Latgalē; atjaunot žurnālu zinātnei un literatūrai «Dzeive».

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

JĀNIS VIĻUMS ATMIŅAS PAR STEPONU SEILI

S. SEIĻŠ JAUNĪBĀ UN 50 GADU VECUMĀ

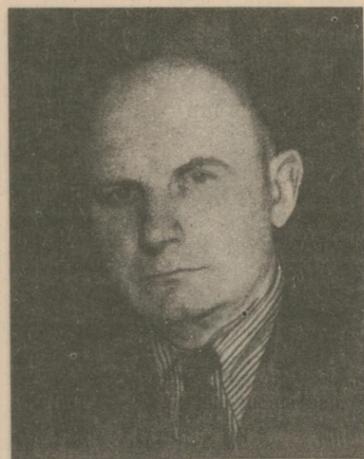
Stepona Seiļa (1909—1979) vārdu pirmo reizi gadījumā dzirdēt 1943. gadā — Latvijas brīvvalsts pēdējā gadā strādāju par skolotāju Taudejānu pamatskolā. Tolaik viņš sāka publicēt dažādus darbus par latgaļu literatūru un jaunajiem rakstniekiem, manās rokās nonāca arī viņa sastādītās divas grāmatas. Vienā — «Jauni degļi» bija apskatīti latgaļu rakstnieki un dzejnieki un dots viņu darba novērtējums.

1943. gadā rakstu krājumā «Olūts» publicēts viņa stāsts «Zirgs lūgā». Šim izdevumam bija seši numuri, iznāca Daugavpilī V. Lōča-Vaideņa izdevniecībā, bija sagatavots arī septiņais, kurš iznāca ārzemēs, bet astotais — jau atkal Latvijā, Rēzeknē. Sakopot materiāli devītajam, bet līdzekļu trūkuma dēļ tas aizkavējies.

Ar Steponu Seili pirmo reizi satikties izdevās 1954. gada vasarā, kur viņu apmeklēja otrajās mājās bijušajā Sarkanarmijas, tagad V. Seiles ielā — pats strādāja Rēzeknes būvremonta kantori par noliktavas vadītāju. No pedagoga darba Kļovu 7-gadīgajā skolā bijis spiests aiziet jau pirms dažiem gadiem un lielāko daļu dzīvoja Rēzeknē. Tur bija apmetusies meita, vēlāk arī divi dēli, kuri pēc Kļovu

septiņgadīgās skolas beigšanas mācījās Rēzeknes vidusskolā, Stepona vecāki — tēvs un māte — dzīvoja laukos, viņa dzimtajā vietā Kļovos. Tēvu pazinu maz, labi atceros māti, kura krietni pārdzīvoja vīru un arī dēla Stepona pirmo sievu.

No šīs iepazīšanās uz daudziem

gadiem sāka veidoties mūsu draudzība. Visa viņa lielā bibliotēka bija lauku mājās, turpat atradās žurnāli «Katōļu Dzeive», «Zidūnis» un citi gan latgaliešu, gan arī latviešu literārajā valodā. Ar viņu bija patikami parunāties par daudzām dzīves problēmām, gan par literatūru un vēsturi, gan mūsdienu latviešu drūmo likteni, kad bijām okupēti no 1940. gada.

Rēzeknē viņu varēja apmeklēt tikai svētdienās, jo pārējā laikā bija ļoti aizņemts savā darbā. Mums krenta, ka latgaliešu rakstība un literatūra bija iedzītas pagrīdē, liela daļa no autoriem bija emigrējuši un savu otro dzimteni atraduši tālu prom ārpus Latvijas. Tie bija J. Klīdzējs, L. Latkovskis, K. Plenciniks-Strods, M. Andžāne, bet Madsolas Jōns (J. Ludboržs, 1913—1975) dzīvoja un strādāja par skolotāju Dobeles rajonā. Latvijā bija palikuši D. Grečs (1912—1986), A. Garančs (1909—1969) un visilgāk nodzīvojušais A. Eglojs (1904—1994).

Vēl pirmajos pēc Otrā pasaules kara gados latgaliski iznāca Rēzeknes un Ludzas apriņķu laikraksti, un pēdējais, 1960. gadam gatavotais kalendārs, kurā bija ievietoti S. Seiļa un M.

Garanča dzejoļi.

Gadiem ritot, vecie likumi sāka izzust, mainīties, nāca jaunas vēsmas. Stepona Seiļš atgūva tiesības mācīt bērnus un pārcēlās uz dzīvi tēva mājās. Sākumā strādāja Pauru skolā, bet, kad to likvidēja, pārgāja uz savu bijušo. Tani laikā it visur modē bija skolu likvidācija, Kļovos no 8 klasēm palika tikai četras, beigās te par skolotāju bija palicis arī viens pats S. Seiļš. Kad viņam līdz pensijai trūka vēl divu gadu, likvidēja arī šo skolu.

Māju Rēzeknē viņš pārdeva, jo visa ģimene nu dzīvoja laukos. Meita pa šo laiku bija beigusi Daugavpils pedagoģisko institūtu un strādāja par krievu valodas skolotāju Limbažu rajonā, abi dēli mācījās Rīgā, Ģeogrāfijas fakultātē. Uz laukiem pārveda arī tās grāmatas, kas Steponam Seiļam bija pilsētā, tad te kopā ar žurnāliem bija ap 15 tūkstošiem vienību.

Dažreiz pie viņa ieradās ciemiņi, lai apskatītu grāmatas, dabūtu vajadzīgo izziņu. Te bija arī tādi darbi, kā «Latvijas konversācijas vārdnīca» 20 sējumos, «Latviešu literatūras vēsture» sešos, kas iznāca trīsdesmitajos gados, žurnālā «Sejējs» Ādolfā Ersa romāns «Dzimtā zeme», ko dabūju izlasīt no viņa. Dažreiz te ciemojās Seimaņš Putāns, bet vēlāk, ar veselības pasliktināšanos, šie apciemojumi tika pārtraukti, sakari tad bija ar manu starpniecību.

S. Seiļš sarakstījis ar Alfrēdu Gobu (1889—1972), Augustu Smagaru (1910—1985) un citiem literatūras darbiniekiem, biežs viesis Pie viņa bija Andris Vējāns, tāpat Vladislavs Kaupužs un Marta Bārbale.

1959. gada jūlijā — S. Petāna dzimšanas dienā — pie manis ieradās S. Seiļš, lai kopīgi dotos pie vecā vīra — tad viņš dzīvoja Ančupānos. Nezinātajam tagad jau grūti atrast tās mājas, kur no trim pusēm mežs, bet austrumos dzelzceļš. Tā ka bija pāri pusdienlaikam, nemanot piezagās vakara krēsla. Mūsu sarunas temats bija literatūra. Tolaik S. Seiļam vairs nebija iespēju publicēties, darbi latgaļu rakstībā netika izdoti, izņemot jau pieminēto 1969. gada kalendāru. Tādu bija paredzēts izdot arī nākamajā gadā, bet tomēr vairs neiznāca. S. Seiļš to stipri pārdzīvoja.

(Nobeigums sekos)

AR JASMUIŽAS DVĒSELI

Jānis Gurgons (pseidonims Aizkalns) pensijā, nāk no Aizkalnes pagasta Babriem, mācījies vietējā septiņklasīgajā, tad Preiļu vidusskolā, beidzis Latvijas Universitāti, iegūstot filologa specialitāti. Strādājis žurnālistikā, ilgus gadus Preiļu rajona laikrakstā kā vietnieks un redaktors, par laikraksta «Diena» Latgales korespondentu. Dzejas raksta kopš jaunības, publicējies rajona un republikas preses izdevumos.

JĀNIS GURGONS

VAICĀJUMS

Dienas rit citādi,
Un citādi vēji pūš.
Dzīvot varētu citādāk,
Bet uz beigām jau iet mans mūžs.
Ko esmu guvis? Kā esmu dzīvojis?
Pateikt to man būs grūti.
Starp neziņu, neprātu esmu plīvojis
Un mēzis to dzīves kūti.
Vecā iekārta pamazām irst,
Paveras apvāršņi jauni.
Bet ko tas līdz, jo drīz jānomirst,
Un tas nav nemaz tik glauni.
Ko esmu mantojis? Ko esmu guvis?
Mūžīgās likstas un klapatas.
Šķīta — reizēm laime tik tuvu, tik tuvu,
Bet izrādās māneklis tas.

1989. gads

LATGAĻU VOLŪDA

BEJA UN IR

Kas saceja — nav latgaļu volūdas?
Kur jei palyka? Beja un ir!
Navajag osuma, navajag golūdas,
Navajag inaida, kas myus škir.
Vajag byut kūpā kai bitem strūpā,
Latveju veidojūt viņōtu.
Vajag daudz dorba, bez vōrda skorba
Lai kotrs mes Latvejai zidōtūs.
Brōli un mōsas, najauksim krōsas
Myusu svātājā karūgā!
Latvejas augsmei, Latgolas
plauksmei

Ībērsim sāku orūdā.
Latgolai dzeivōt, karūgam pleivōt
Sorkonboltsorkonam!
Lai kotram mums dobā — Latvejas
lobā
Leidz pādejam elpys viņčīnam.

JĀNIS GURGONS STUDENTS

BTĪDE

Pie jūras atnāca meitene,
Mati pār plecēm slīd.
Liedagā apsēdās meitene,
Un saule vēl spožāk spīd.
Noņēma brillītes meitene —
Un apkārt kļuva tik gaišs.
Noāva kurpītes meitene,
Un kļuva svaigāks gaišs.
Noģērba jaciņu meitene —
Kas viņai par pleciņiem.
Novilka bruncišus meitene —
Neatraties no gurniņiem.

Aizpeld pa viņiņiem meitene
Tā kā magones zieds.
Ai ai, meitene, meitene,
Projām man neaiziet!

GENOVEFA UPINEICA, dzimums Stafecka (pasē figurej uzvārds Upeniece), kai dzejneica izvēlēja pseidonimu Džerksteņa, ir skolotāja Aloiza Stafecka jaunokō mōsa. Šyupeļs jai kōrts 1909. goda 16. martā Varakļōnu pogosta Trūpu sādžā. Kai jau jaunokājam bērnam saimē, jai vysilgōk vajadzēja it gonūs. Pyrms skolas vacuma ganēja cyukas.

1918. goda rudinī Genovefa sōka vuiceitis Viļānu 1. pakōpes pamatskolā un tod jau ganēja gūvis. Vēlēšonōs dzejōt rodusēs tymā laikā, par kū jei roksta: «Vysapkōrt skaistō bezgola saulainō zidūšō, dzidūšō Dīva daba. Vyss tī beja dzeivs. Vyss runōja un gavilēja. Voi es varēju klusēt?»

Pamatskolas godūs sacaratūs dzejļus, paraksteitus ar pseidonimu Džerksteņa, isyutēja žurnalam «Saulēite», kur tī ari tyka publicāti. 1925. godā autore pabeidze Viļānu sešklaseigū pamatskolu un tō poša goda rudinī isastōja Rēzeknes valsts skolōtōju institūtā, kuru absolvēja 1930. godā.

Pyrmō dorba vīta jai beja Viļānu 1. pakōpes pamatskola, kur nailgi, pā slimeibas laiku, aizvītōja vīnu skolōtōju, pēc tam tyka aizsyuteita uz Viļānu pogosta Kurpniku 1. pakōpes pamatskolu, kur strōdōja pōrs godus. Tod nōkušō jōs dorba vīta beja Reigā, Putnu ilā 20 katōļu bōriņu patversme, kur strōdōja par audzynōtōju. Jaunajai skolōtōjai napatyka pīlsātys trūksnis un laukūs augušu sīviti sauce atpakaļ dzymtō Latgolā, jei atsagrize Rēzeknes apriņķa Makašānu pogosta Bērziniku 1. pakōpes pamatskolā.

1936. godā jaunū skolōtōju liktīps aizvede uz Vydsmuižas pogosta Grozu—Bernānu 1. pakōpes pamatskolu, kur jei tō poša goda 5. jūli apsaprecējōs ar galdniku Jōni Upiniku

nu Upiniku sādžas. Pēc goda jei pōrgōja strōdēt uz tō poša pogosta Viļceņu 1. pakōpes pamatskolu, kur beja dzeivūklis, kurs Upiniku saimei beja napatīšams, jo 1937. goda 11. oktobrī pidzuma pyrmō meita. Vālōk Jōns un Genovefa Upinikūs uzcele sovu sātu «Pridnikus», kur Jōnam pidarēja 10 hektari zemes.

Lels tricīns Genovefas Upineicas dzeivē beja 1945. goda janvarī, kod jōs veiru Jōni arestēja par tū, ka beja Vydsmuižas (Gaļānu) pogosta valdes lūceklis un tyka nūitōs ar breiveibas zaudeišonu uz 10 godim. Pēc veira aresta G. Upineica palyka vīna poša ar 6 bērniem — vacōkajai meitai beja 7

LEONARDS ERTS

KAI ĪSADAGA DZĒRKSTEŅA

godī un jaunokājai 3 mēneši. Par dzeivi pēc veira aresta jei roksta: «Varbyut tī desmit godī vīnai ceinūtīs ar vysaidim šķērslim beja vysskaištōki munā myužā. Beju vēl jauna, spēka pītyka. Milesteiba pret bērniem ispēj vysu!»

Viļceņu skolā G. Upineica nūstrōdōja leidz 1945. goda 12. juņam, nu dorba aizgōja pēc pošas vēlēšonōs, jo kai skolōtōja navarēja slavēt padūmu varu un skolānim mōceit, ka Dīva nav. Ūtrkōrt, jai pošai vajadzēja ryupeitīs par 6 napyngadeigim bērniem, jo kolpyuni turēt nadreikstēja. Pēc aizīšonas nu skolōtōjas dorba strōdōja kolhozā par pina vedēju uz krejōtovu, ostoņi ar pusi godī par postneicu, veikalvedi un cytūs dorbūs. Kod Viļceņu četrklaseigōs pamatskolas latvišu plyusmas klases pōrcēle uz G. Upineicas sātu, strōdōja par šōs skolas apkūpēju un maizes cepēju.

Atcerūtīs šū gryutū dzeives pūsmu, 1995. goda 23. novembrī rakstēja:

atseviškā grōmotā.

1960. godā G. Upineica aizgōja pensejā un dzeivoj sovā sāta «Pridnikūs» — Preiļu rajona Siļukalna pogosta Upiniku cimā. Genovefa un Jōns Upiniki izaudzynōjuši un iskūlōjuši 2 dālus un 4 meitas, pošreiz jai ir 10 mozbārni un 6 mozmozbārni.

Kod jei vuicējōs Rēzeknes valsts skolōtōju institūtā, aktīvi dorbōjōs literari dramatiskajā pulcēnā «Daile», kurs izdeve literaru žurnalu «Daile» — jymā ivītōja sovus dzejļus ar pseidonimu Džerksteņa, taipat isyutēja ari žurnalam «Saulēite» un «Zidūnis», kur tyka ispīsti.

Naleis skaits jōs dzejļū publicāts Preiļu nūvoda dzejņiku kūpas kūpkrōjumā «Avota idens malks», kū izdevis Latgolas lauku kulturas kompleks «Jōsmuiža» un Preiļu rajona avīze «Novadnieks», taipat jōs dzeja ivītōta albumā «Monstra te esse Matrem», kurā sakūpōtas latgaļu

autoru dzejas, veļteitas Aglyunas Dīvmōtes gūdam. Šys albums 1980. godā pasnāgts pāvestam Jōnam Pōvulam II sakarā ar Aglyunas baznīcas 200 godu jubileju.

1989. godā G. Upineica roksta pensionēitai skolōtōjai E. Spēlmanei Pļaviņos: «Es sevi naskaitu par eistu dzejneicu. Muna dzeive ir bejuse pylna sōpu. Ja es kū rakstēju, tys beja tik taids sōpu saucīns pēc spēka veļdzes dvēselei.»

Pēc skolōtōju instituta beigšonas G. Upineica, byudama jauna, enerģejas pylna skolōtōja, cīši aktīvi dorbōjōs Latvijas katōļu jaunōtnes bīdreibā, kai delegate pīsadaleja tōs kongresūs un

cytūs pasōkumūs, par kū sovōs atmiņos 1996. goda 23. februari roksta: «Katōļu jaunōtnis bīdreibas dzeivē pīsadaleju vysūs reikōtajūs kulturas pasōkumūs: tyka reikōti jautōjumu vokori, laseiti referati dažaidōs svynamōs dinōs. Reikōjom ekskursejas pa Latvijas skaištōkom vītom, loterejas, lai sapeļneitu naudu celjt Viļānus kulturas nomu, kas tyka calts, bet napabeidzem, jo varu pōrjēme komunisti. Reikōjom konkursu — Meiteņu skaištōkai puču dōrzs, teatra izrōdes, kurōs vajadzēja byut par aktīri, režisori un ari kōrtōt vysus finansu darejumus. Vysskaištōki beja Zimassvātku egleites vokori. Sirdi un dvēselē skanēja pīcas zvoni. Lyupas čukstēja: «Ak, pīks, kur tu rūnīs?» Strōdōjūt katōļu jaunōtnes ryndōs, nikod nabeja garlaiceigi. Nikas nabeja par gryutu. Meža dinōs stōdējom kūkus, Mōtes dinā kopsātā apkūpem aizmērstōs mazynomōs mōtes kopu.» Par vaļaspriku roksta tai:

«Muns vaļaspriks ir dzeja, pučes un ceļōjums dvēseles dūmu kuģūs pa eistūs dzejņiku dvēseles skaištuma vysskaištōkajim dūmu dōrziem. Vyssu sovu, varu saceit, jau garū myužū asu vōkuse un pīrakstējuse dzejņiku skaištōkōs dzejas ryndas un kai skūpule nūglobojuse tōs sovu dōrgumu krōtvē.»

G. Upineicu ar pateiceibu atceras jōs daudzī audzēkni, kurus vuicēja laseit, raksteit un rēkinōt, kam atvēre vōrtus uz zineibu pasauli.

1920. godā Latgola atbreivōta nu svešom varom. Pyrmajūs atgyutōs breiveibas godūs Latgolā tykā atvārtas daudzās mozōs lauku skolas — 1. pakōpes četrklaseigōs pamatskolas, izvītōtas ar taidu apreķinu, lai bērni tōs varātu apmeklēt kotru dinu. Bet jōs pakōpeniski tyka likvidātas pēc Ūtro pasaulja kara padūmu varas godūs, atstōjūt kotrā pogostā pa vīnai napylnai vydškolai. Jōm beja tūmār lela lōmīna paceļšonā Latgolā naatkareigōs Latvijas republikas godūs. Šymā un nōkušajā godā jōm aprit 75 un, munuprōt, kulturvēsturnīkim un nūvodpētnīkim ir pādejais laiks savōkt ziņas par šōm skolom un pošaižlidzeigajim skolōtōjim, kas tur strōdōja gryutajūs apstōklūs. Tam byus lela kulturvēsturiska nūzeime, kurōs vēļ sasaglobōjušas, ākas, uzstōdeit pīmines plōksnes, bet jo nav — uzlikami pīmiņas akmini ar atteicejim uzrokstim, lai zyna nōkamōs paaudzis.

Izmontōti Latgolas kulturvēstures muzeja fondu, pensionētōs skolōtōjas Emilijas Spēlmanes un Andreja Aloiza dāla persūneigūs arhivu materiāli, Andreja Stafecka un Genovefas Upineces vēstules.

PĒTERIS GLEIZDĀNS

LEMTS PASAULEI RĀDĪT LATGALES DVĒSELI

Mūsdienu briņiškā pasaulē sabiedrībā cerīga ir dzīvesdzīņa, tendēta ieiešanai Eiropas radniecīgajā kultūrā kontrastā ar nepieredzētu 90 gadu, maigi izskatoties, cilvēku alkatību savu kabatu piepildīšanā. Eksistences strīdi cilvēku prātus valda un skalda. Šādā izaugsmē vietējo literātu daiļdarbi izskan kā nebūtiska, nepabeigta spēle. Latgaļu literatūras dvēselīgajai gaisotnei ja ne jāatkārto, tad katrā ziņā jāatsāk nostiprināt savu paliekošā vieta pilsētu un rajonu presē un radio. Pozitīvā pieredze liek cerēt, ka šajā svētīgajā darba laukā blakus žurnālistu dieņiškās maizes pelnīšanas iespējai tiek apzināta avīzes atbildīgā ierēdņa personības liktenīgā misija — regulāri pa rindkopai, pa pāris minūtem stimulēt ceļavēju latgališu profesionālās rakstniecības dārzā. Uzkrāt gudrību — presē atšķirt paustās skaņas (domas), kuras rezonē un rezonēs novadu kultūrvēsturē, kuras vērtīgi izšķiež laiku un līdzekļus, turpreti līdzī atbildīgo birokrātu dzīvei nepielūdzami pazūd nebūtībā.

Sadzīves kontaktos rakstnieka grāmata kā sasniegtā virsotne atstāj redzamas vai neredzamas atmiņas, neatkarīgi no vietējās avīzes primārās ievirzes vai kādas citas rubrikas sastādītāja vēlmēm. Vai neatrisināma problēma izskan parādībā — inteligentam, erudītam pilsonim vietējās avīzēs nav (maz) ko lasīt, bet iekšzemē dzīvojošiem latgaļu rakstniekiem — kur publicēties? (Vai tāpēc daudzi nepasūta mazās avīzes? Bet tā jau ir cita tēma). Vai tāpēc vietējo literātu prozas, liriskas grāmatas reizē ir apbrīnotas un apsmaidītas, atšķirīgām replikām apsvaidītas.

Pēc laika, atceroties Latgales kultūras centra izdevniecības vadītāja, Triju Zvaigžņu ordeņa kavaliera Jāņa Elkšņa plānus un ieceres Augusta Egloja dzejoļu krājuma «Varaveiksna» vizuālā tēla izveidē, jāakcentē kā cienītā grāmatu izdevēja rosināts, 1993. gadā akvarelēju «A. Egloja dzejas motīvus» (pašlaik šis darbs ir Arņa Začesta īpašums, reproducēts žurnālā «Katoļu Dzeive» 1994. gada 1. numurā). Dzejas tēlu no vārda mākslas transformējot tēlotājas mākslas funkcijā ar visu tās intīmo vizuālo izpausmi, tuvojos dzejnieka izvelei — dzīvot skaidrā garīgā gaismā. Nonākot pretrunā ar autora uzrakstīto, man nozīmīgāka šķita viņa doma vēltījumā vienam no spilgtākajiem Latgales gleznotājiem Franciskam Varslavānam: «Tev lemt rōdēt pasaulei Latgolas dvēseli» (157. lpp.). Cauri visam krājumam, vēl vairāk, cauri skarbai pasaulīgajai dzīvei arī pats dzejnieks nes Latgales dvēseli un tās skaistumu neieķīlā nekādās kredīta saistībās.

Ar senču godību, pirmā pilsoņa degsmi, tautas

dziesmas popularitāti, ar izsmalcinātu prāta vērienu veidotajam liriskajam tēlam nav laika dumpoties, tas ir laipns, piemilīgs un milas cienīgs. Tāpēc liela uzdrīkstēšanā meklēju cilvēka tēla simbola nesēju un izteicēju. Gaismas un tumsas esamībā atbrīvots cil-

P. GLEIZDĀNA MOTĪVS PAR AUGUSTA EGLŪJA DZEJU

vēka dvēseles prieks. Nebija vajadzības kompozīcijas laukumu pieblīvēt ar ikdienas pievilcīgajām lietņām.

Vizuālā tēla uztveres spēja ir tā realitāte. Lecošā saule iznirst no zemes miglas segas... Oriģināltechnikā reljefa izveidē, bez ēnām Latgales meitene, mūsmāsiņa aiz ezera kalniņā, ar savu zemesmeitas mentalitāti pasaules mūžībā nepārvēršas intrigā, instinktā vai abstrakcijā ar ilūzijas mierinājumu murgu pasaulē. Ar savu krāsu iekšējo gaismu mil zemi, debesis, Dievu, ar savu bezbailības garu — dvēseliskās dzīves izraudzīto mērķi.

Izvēlētajai iecerei godprātīgi, saziņā ar J. Elkšņa kungu, pārvilkām svītru, jo, strādājot pie disertācijas, izjutu izteiktu nevaļu un grāmatas noformējuma ieceres bija jāuzsāk citam māksliniekam.

Plauka un plaka ieceres, darba dienas mainījās ar šaubām un atkārtotiem meklējumiem, līdz pašā vasaras vidū, Ligo ugunsroku liesmām līdzī iezaiģojās A. Egloja 90 gadu jubilejas varavīksne. Augustss Eglōjs (1904—1994) jau Aizsauls mierā izstaigā literatūras apvāršņus.

J. Elkšņa ieceres, tās sekmējot ar pašā māksliniecisko rediģēšanu, īstenojās veiksmīgi. Grāmatas poligrāfiski tehnoloģiskā izpildījuma labo kvalitāti nodrošinājuši Aglonas bazilikas Viļņu tipogrāfijas Emilijas Brokas vadītās komandas zelta roku darbs. Pasaules vienmērībā grāmatas autora veikumu apliecina cilvēka gaidas, mūža kvēli.

Grafīķis Jānis Svenčs ar saviem stājgrafikas darbiem vairāk populārs republikā, ne mūsu reģionā, izveidoja grāmatai savdabīgu vāku un grafiski interesantas nodaļu titullapas («Dzīsmas rudiņa saulei», «Vokora dyumokā zylgā», «Varaveiksna»). Titullapas viņš izskās nevis tēlu sistēmās, bet rotā pašu liriskā procesa ritējumu, kas vēsta par poēzijas atbrīvotību, lietu un parādību savstarpējo saistību, literārā tēla nojasmu, kas dzejnieka rakstītajā sadzird augstāko sirds balsi, kristieša dzīves jēgu. Dzejas izpēte mākslinieciskā iztēli piepilda ar dzīves mūsilaiku izpratni, jūtas un gaisā enerģija kā neatklātas zvaigznes nes savu artavu dzejoļu krājuma vizuāli estētiskajā noskaņā.

Pārdzīvojuma brīžu vienots mākslinieks vāka kompozīcijas izteiksmībai kvadrāta formātā realizē diagonāles dalījumu. Ģeometrizētā grafisko formu dinamiskā sistēmā prāta izjūtamais ilgū, pasaku baltais putns ar savu spārnu spēku iznes no it kā saprotamās prozaiskās vides vēl daudziem nesaprotamo (pat lieko) poēziju, cilvēka dzīves sapņa vēsturisko vērtību.

Vairāki vadošie latviešu literatūras zinātnieki — Maruta Latkovska, Miķelis Bukšs, Pēteris Zeile, Vītolds Valainis, Andris Vējāns, Antons Rancāns, Jānis Elksnis, Viktors Trojanovskis atzinīgi vērtējuši Latgales dzejnieka Augusta Egloja atstāto literāro mantojumu.

Ieskatu J. Elkšņa apgādā izdotajā, vizuāli izskatīgajā A. Egloja dzejoļu krājumā un tā mākslinieciskā noformējuma koncepcijā uzdrošinot noslēgt ar dzejnieka gaišo apskaidrotību, kuru brīnišķi, patiesi raksturo Andris Vējāns. Kad palasisiet A. Egloja dzejoļus, «tod īraudzeisiet, cik skaista ir myusu zeme, cik korsta mīlesteiba myusus izauklējuse, cik tōli jōskrin byus myusu mozbārnim pa stypru un myužeigu Latvijas zemi».

ANTONS RANCĀNS

AICINA
BALTIE
LATGALES
LIELCELI

...Cik nav dzirdēts žēlabu, ka nu ceļi palikuši bez saimnieka, tālab nav kas tos tehniski pareizi uztur kārtībā. Vai nu ar līdzekļu trūkumu, degvielas cenām, darbu augstajām izmaksām vispār nav kam planēt un līdzināt segumu, tālab veidojas «veļas rullis», vai arī, ja brauc greiderētāji, tad nostumj virsējo kārtu, atsedz pamatnes būvējumu un tā drīz braukāsim pa gravu dibieniem. Nodokļus maksājam, bet transporta līdzekļi jādauza, jo nav zināms, kur tā mūsu naudiņa paliek... Un tā tālāk, un tamlīdzīgi...

Ir visādi ceļi, sevišķi drūmi ar asfalta segumu ciematu centros. Bet savukārt taču nevar atturēt braucējus, kurus saindējusi ceļu aicinošā balss, izmantojot lieliskās iespējas, ko dod vasara, lai pabūtu vienā vai otrā vietā mūsu jaukā un tik ļoti skaistajā novadā, kur ceļu lentes kā vecās mātes garie divieji salocīti no pakalna uz pakalnu, starp mežiem un ezeriem, pāri upju zilajām lentēm. Brauc (ja tavs sabiedrotais ceļš ne sevišķi labas kvalitātes, tavs līdzpaņemtais biedrotais transporta līdzeklis nav no jaunajiem un dižajiem) lēnām un vairāk redzēsi. Vai nav lieliski ceļot ar velosipēdu uzticamu draugu un domubiedru pulciņā? Tevi uz priekšu vienmēr mudinās jautājums aiz jautājuma: kas tur aiz tā pakalna, kas aiz tā tur pagrieziņa, kas... Ticiet man — ik uz soļa būs kāds pārsteigums pat labi zināmā apvidū, kur nu vēl svešākā. Un vasara tik īsa, un daba pie mums šajā gadalaikā tik brīnumjauka...

Attēlos: ceļa posmi no Baltinavas līdz Pazlaukai (Balbu rajons).

AUTORA foto.

NORMUNDS DIMANTS

NETIŠAM

Cabulītis brauca ar personīgo automašīnu, kad viņu apturēja ceļu policija.

«Ceļu policija», teica policists. «Jūs vadītāja apliecību!»

Cabulītis parādīja.

«Mašīnas tehnisko pasi», teica policists.

Cabulītis parādīja.

«Laimīgu ceļu!» teica policists.

«Jums arī!» Cabulītis automātiski atteica.

«Ko?» policists kļuva uzmanīgs.

«Laimīgu ceļu», Cabulītis, vairs ne tik pārliecināts, paskaidroja.

«Uz kurieni?» policists kļuva aizdomīgs.

«Nu tā... vispār», Cabulītis centās izvairīties.

«Varbūt jūs runājat par dzīves ceļu?» policists apcerīgi painteresējās.

«Jā, jā, protams!» Cabulītis atvieglots iesaucās.

«Ar ko beidzas dzīves ceļš?» policists izrādīja lielu mieru.

«Ar kapiem, protams!» Cabulītim izspruka un viņš nobijās.

Policists domīgi lūkojās viņā.

Klusums ieilga. Cabulītis saprata, ka netišam ir iestājies vakars uz ezera bez laivas.

KRISTĪNE BRIŠKA,
GALĒNU PAMATSKOLA

RŪKĪTIS

Mūsu mājas rūkītis
Čakli, čakli strādā.

Aukstai ziemai pārtiku
Rūpīgi tas gādā.

Ko nu, rūkīt, steigzies tu?

Atpūties, gan paspēsī!

GRĀMATA

Lasu es šo grāmatu

Nu jau trešo dienu.

Apnicis to lasīt man —

Grāmatu šo vienu!

Galū galā izlasīju.

Kas tad sanāca?

Nezinu gan īsti es —

Laikam tikai «čiks».

«Kas tas tāds dakteris Savčenko? Ko viņš dara? Kā palīdz cilvēkiem?»

Ar dakteri Savčenko mūs, daudzus rēzekniešus, saista senas un draudzīgas attiecības. Un tiem, kuri uzklaušījuši viņa padomus un atraduši sevī spēku pateikt NĒ velna dzirai vai pipei, viņš ir palīdzējis.

Kas tad ir alkoholisms? Ne katrs to zina vai saprot, bet alkoholisms — tā ir slimība, kuru izārstēt nav nemaz tik viegli. Tas process ir garš, un ne katram vīrietim vai sievietei pietiek izturības cīnīties ar šo slimību. Un pats satraucošākais tas, ka vairums cilvēku, it sevišķi tie, kuri tiešām slimi ar alkoholismu, kategoriski noliedz to. Tā ir ļoti liela bezatbildība gan sevis, gan citu — tuvāko līdzcilvēku — priekšā. Bet varbūt tās ir bailes, kuras neļauj sevi atzīt par slimu? Un pie tam vēl šis drausmīgais vārds — alkoholiķis.

Ārzmēs cilvēki šo procesu — alkoholismu — uztvēruši pareizi — tieši kā slimību. Un, ja kāds nolēmis ārstēties, tad griežas pie daktera droši, bez bailēm, ar apņēmību izvēseloties.

Uzreiz var arī kādu piemēru: jums sāp vai nu sirds, vai nieres, vai aknas utt. Pēc vairākām moku dienām jūs tomēr nolemjat griezties pie attiecīga daktera un darāt visu, ko dakteris liek, un ticat viņam.

Tas pats arī ar šo slimību — alkoholismu. Un, atbildot uz daudziem jautājumiem, dakteris Savčenko to vēlreiz un vēlreiz pasvītro. Būdam lielas klinikas vadītājs Sanktpēterburgā, dakteris Savčenko katru dienu tiek ar vairākiem desmitiem cilvēku, kuri sapratuši slimības nopietnību un nolēmuši ārstēties.

Ko tad dakteris pieprasa no pacienta? Pirmkārt, katram pašam vajag apzināties savu slimību un cieši apņemties tikt vaļā no tās. (Kā uzsver V. Savčenko, ar to jau arī

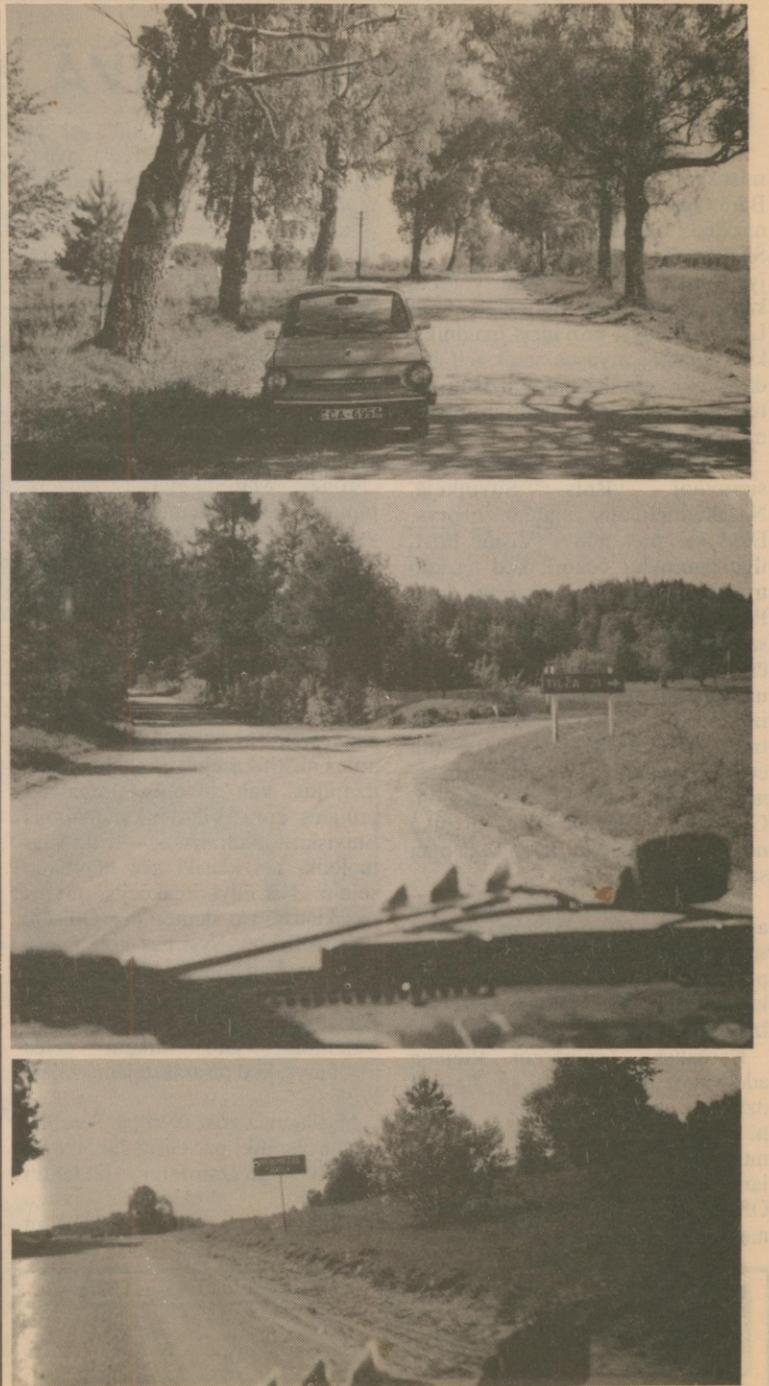
R. VASIĻJEVA

BURVIS
NAV, BET...

atšķiras cilvēks no dzīvnieka, ka spēj domāt un spēj atrisināt problēmas). Otrkārt, ja esat nolēmuši iet kodēties pie daktera Savčenko, vispirms atnāciet uz konsultāciju, kurā jums pastāstīs, ko drīkst un ko nedrīkst darīt periodā pirms kodēšanās. Treškārt, dzerot zāļu tējas, kuras var iegādāties konsultācijas laikā, un ieturot nelielu diētas režīmu, jums 20—25 dienas jāievēro tā saucamais «atturības periods». Tas nozīmē — jāattīra organisms no visām nevajadzīgām vielām, tajā skaitā arī no alkohola. Un, ceturtkārt, pēc kodēšanas seansa vēlam turpināt dzert zāļu tējas, ieturēt nelielu diētu un kaut nedaudz nodarboties ar sportu (tas jau būtu ideāli).

Lūk, šādi daktera Savčenko norādījumi jāizpilda, ja tiešām gribat izārstēties no alkoholisma un smēķēšanas, un nevajag aizmirst, ka dakteris NAV BURVIS un ka pēc viņa rokas mājienu brīnums nenotiks. Viss atkarīgs no pašā cilvēka, no tā, kā un cik nopietni raugās uz šo slimību, un cik liela vēlšanās izārstēties. Tāpēc, kad jūs pēc kodēšanās «noraujaties», nevainojiet, lūdzu, ne dakteri, ne sievu, ne valdību. Jūs PATS atkal spērāt soli bezdibenim pretī. Jūs PATS sagriebējat iztapt drauģeļiem. Un nevajag vainot grūto dzīvi. Jo dzīve ir tik smaga un tik nepanesama, cik pats esi viņu tādu iedomājies.

Tāpēc, ja esat nolēmuši atbrīvoties no šīs kaites, nāciet uz konsultāciju Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 95 (8. kabinetā 1. stāvā) vai piezvaniet pa tālruni 8-246-22872 darbalaiķā.

STANISLAVS ŠNEVELIS VIRSNIEKA LIKTEŅGAITAS BRONISLAVAS BABRES STĀSTĪJUMS

Bronislavas Babres brālis Jāzeps Tjarve bija Latvijas armijas virsnieks. Tajā laikā 1941. gadā atradies Litenes nometnē kopā ar citiem Latvijas armijas komandieriem. Kad redzējis, kas notiek visapkārt, un sapratis, ka nekā labs vairs nav sagaidāms, nolēmis bēgt. Tā arī izdarījis.

Paņēmis katliņu, lai dotos uz aku pēc ūdens, bet, tikko nonāca līdz krūmiem, kur no kazarmām viņu nevarēja redzēt, mainīja virzienu un strauji aizgāja uz citu pusi, pavisam prom.

Līdz vāciešu ienākšanai slapstījās, tad brīvpātīgi devās karadienestā. Karoja dažādās vietās, bet pēc kapitulācijas kopā ar citiem vācu karavīriem tika aizsūtīts uz Krieviju un vergoja kara gūstekņu nometnēs. Labi pārvaldīja vācu valodu un veiksmīgi izlikās par vācieti. Nevienš no likteņa biedriem nav nodevis.

Kad pēc starptautiskā nolīguma vācu karagūstekus atbrīvoja un palaida uz mājām, reizē ar viņiem arī Jāzeps Tjarve aizvests uz Vāciju. Tur strādāja par inženieri.

Savā dzimtajā pusē viņš atgriezās 1990. gadā, lai, kā tas iznāca, pēdējo reizi apmeklētu radniekus. Nomira 1991. gadā pavasarī. Tā ka vēl dzīvs būdams bija izteicis vēlējumu, lai viņa pišļus sadedzina krematorijā, tad tas arī izdarīts.

Tāds īsumā ir viena virsnieka dzīvesstāsts. Ja to salīdzina ar citiem, tad Jāzepam Tjarvem bija ļoti labi paveicies. Pret citiem mūsu armijas virsniekiem, kuri nonāca okupantu krievu rokās, liktenis bija ļoti nežēlīgs un vēl līdz pat šim laikam nav īsti zināmas daudzu no viņiem mūžīgās atdusas vietas.

JŪNIJA nogalē Preiļos notika viens no prestižākajiem sporta pasākumiem valstī — Latvijas sporta veterānu 33. sporta spēļu finālsacensības un risinājās četrus veidos: vieglatlētikā, basketbolā, volejbolā un šautriņu mešanā. Tas bija otrais gadījums, kad šādas sacensības notiek Latgales novadā, jo pirmās bija Viļānos 1977. gadā. Ja sākotnēji par tāda sporta pasākuma sekmīgu norisi vēl šaubījās, tad preilenieši visās dimensijās un visos parametros pierādīja, ka arī Latgalē tādus pasākumus prot noorganizēt ne sliktāk kā jebkurā citā vietā Latvijā. Preiļi pārliecinoši pierādīja, ka gan prot organizēt, gan gūt tajās labus panākumus. Kaut vai sporta karalienē vieglatlētikā, kurā Preiļu rajona komanda izcīnīja ļoti augsto trešo vietu, aiz sevis atstājot tādus vieglatlētikā stiprus rajonus, kā Madonas, Aizkraukles, Cēsu, Liepājas, Jēkabpils, Gulbenes, Valkas un citus.

Izcilākā Preiļu rajona vieglatlēte Māriete Kozlovska savai komandai deva trīs pirmās vietas — 100 un 400 metru skrējienos, tālākšanā un jauktajā stafetē, līdz ar to komandas pūrā «ieguldīja» 52,5 punktus. Šādi unikāli gadījumi notiek reti un sacensībās Preiļos tas bija vienīgais. Preiļu komandai panākumus vieglatlētikā vēl palīdzēja kaldināt Anna Ivbule, Valentīna un Māris Linīņi, Feoktists Pušņakovs, Andris Kozlovskis, Rihards Kotāns, Andris Tuls, Aleksandrs Volonts un citi.

Sava atzīnība pienākas arī Latvijā pazīstamajam vieglatlētikas trenerim Jāzepam Lazdānam, kurš Latvijai sagatavojis ne vienu vien izcilu soļotāju un skrējēju un ir viens no vadošajiem soļošanas sporta speciālistiem valstī.

JĀNIS IVDRIS, GALĒNU PAMATSKOLA MULĶĪTIS

Reiz dzīvoja zēns, kungam ganiņa aitas. Ganiņu visi sauca par mulķīti. Tās valsts karalim bija meita, kura katru dienu ap pusdienlaiku pazuda. Karalis meitu apsoliņa par sievu tam, kurš pateiks, kur paliek princese. Nevienš to nevarēja, jo princese bija

JĀNIS BROKS-EISĀGS PREIĻI PĀRSTEIDZA

Jāzeps Lazdāns prasmīgi un nevainojami veica arī galvenā tiesneša vieglatlētikā pienākumus šajās sporta spēlēs.

Vieglatlētikas sacensību kopvērtējumā pirmajā vietā Talsi, otrajā — Valmiera, trešajā — kā jau teiktis Preiļi, ceturtajā — Madona, piektajā — Aizkraukle un olimpisko sešinieku noslēdz Gulbenes vieglatlēti.

Sacensību atklāšana sākās ar iespaidīgu gājieni cauri pilsētai uz stadionu, kūrā piedalījās vairāk nekā 800 dalībnieku un visiem bija pacīlāts garastāvoklis. To sekmēja uzpostā pilsētiņa, vētku rotā sakārtotais stadions ar brīnumjauku zālāju, Latgales cilvēku sirsnīgums un mentalitāte.

Oficiāli atklājot sacensības, dalībniekus uzrunāja Preiļu rajona padomes priekšsēdētājs Ilmārs Meluškāns, sveica dalībniekus, novēlēja veiksmi un panākumus. Arī apsveicēja no valsts sporta dzīves vadības Eināra Fogeļa, Imanta Ramuta, Laimoņa Zembaha, šīs sporta veterānu kustības iedibinātāja un aizsācēja, cienījamā Andra Zankovska un citu runas nav garas, bet konkrētas. Sajūsmas viņi uzbango, kad solista izpildījumā skan dziesma «Tik skaidra volūda», ko visi pazīst no radio raidījuma «Vienīgi jums». Visi, sadevušies rokās, dzied līdzi un šūpojas ritmā.

Ar ozolu vaiņagiem tiek sveikti visi Pēteri un delegāciju vadītāji, profesionāli uzdarbojas «kaķenītes»,

kurās izrādās nenogurdināmas, visur ir klāt līdz pat noslēguma apbalvošanas ceremonijai, tā pasākuma norisi padarot emocionālāku un atmiņā paliekošu.

Šis bija 33. veterānu sporta spēļu finālsacensības, daudziem dalībniekiem līdzdalība šāda veida pasākumos nepārsniedza divas piecas reizes, bet bija daudzi tādi, kuriem tā skaitāma padsmiots reizi. Atradās arī vīri, kuri 1963. gadā Saldū stāvēja pie to pirmsākuma šūpuļa un viņu līdzdalība pārsniedz triju desmitu reizes. Visas trīsdesmit trīs sacensībās bijis to un vispār veterānu sporta celmlauzis Andris Zankovskis, trīsdesmit divas reizes «uz strīpas» ir bijis Latvijā pazīstamais sporta dzīves rosinātājs, Talsu sporta nama direktors Rihards Kalniņš, trīsdesmit vienu reizi dalībnieku vidū bijis viens no populārākajiem Talsu veterāniem vieglatlētikā, Latvijā pazīstamais vieglatlētikas statistiķis Jānis Telle. Šo rindu autors līdz šim «paguvīš tikai» uz trīsdesmit pasākumiem. Bariņā ar līdzīgajiem šādā varēšanā nāk arī Latvijā tāpat pazīstams sporta darbinieks, aktīvs sporta veterāns, pedagogs, soļošanas sporta vēsturnieks un žurnālists Alfrēds Leja no Kazdangas. Šis kvintets bija arī Preiļos kopā, tāpat kā jau patāļā 1963. gadā, kad Saldū sākās sporta veterānu aktivitātes. Un viņu atzinums ir viennozīmīgs: Preiļos notikušo sporta spēļu finālsacensības vērtējam kā vienas no vislabāk organizētajām to vairāk nekā trīsdesmit

gadu garajā vēsturē. Vienalga, vai visā var uzskatīt apstākļu sakritību, vai organizatoru prasmī — tas nemazina Preiļu rajona godu. Tikai labu vien var teikt arī par apkalpojošo personālu, kas gādāja par dalībnieku sadzīves apstākļiem.

Visi Preiļu rajona sporta dzīves organizatori, labvēji un līdzjutēji ar Imantu Babri un Jāzepu Lazdānu priekšgalā par savu devumu Latvijas veterānu sportam var būt gandarīti.

Kā zināms, nākošās veterānu sporta spēles paredzēts rīkot Aizputē 1997. gadā, tur citiem rajoniem būs jārēķinās ar Preiļu potenciālajām iespējām.

Uzskatu par vajadzīgu pie reizes atgādināt arī par šīs veterānu sporta kustības aizsācēju un iedibinātāju Andri Zankovski. Aterēsimies, ka viņa veidotajai tradīcijai Eiropā un pasaulē nav precedenta. Piemēram, pasaules veterānu meistarsacīkstes vieglatlētikā aizsākās tikai 1975. gadā, bet Eiropas meistarsacīkstes — 1978. gadā, tomēr mēs neesam pateikuši Andrim pelnīto paldies. Tas īpaši attiektos uz laiku, kurā dzīvojam, kad pēc trešās atmodas atgūvām Latvijas brīvību.

Triju Zvaigžņu ordeņa pasniegšanas dāsnums skar tādus augsta ranga valsts darboņus, kuriem bija uzticēta, ne uzspiesta brīvību atgūvušās Latvijas likumdošana un izpildu vara, bet viņi nebija spējīgi valsti un tautu pasargāt no izlaušanās, korupcijas, noziedzības, kontrabandas un krāpnieku patvaļas. Domāju, ka Andris Zankovskis attiecīgu pagodinājumu ir daudzkārt vairāk pelnījis, kā šādi darboņi un pašlabumu tīkotāji, bet mēs klusējam.

OSKARS SEIKSTS

DIVI LATGALIŠI LĪTUVĀ

Nūbeigums. Suokums 27. numerī. Radvilišķi pādzēvuojam vysi-mistiskuoķ pādzēvuojam dīnuos nakti. Bārā spēleļ Vairas, sūpluoķ sēd nazkaidis andergraundniks, Ričards Šileikys (kuru napublicej par tū, ka jys roksta tik slavizeitā volūdā, kaidā eistineibā ari runoj naliteraruo Lītuva) draugs, proviņcis inaidniks, kurs aicynoj myusus saraksteit juo dzeivūklī celinika nakts dzīsmi (pi tuo dzeivūklis teiri mitpylsūniskis, na jau andergraundniku).

Manī isper katarse, kod Kernagis sierpynoļ višnis Suvoļkeļā. Nasakauneidams slauku osorys. Dzid kai pret nuovi. Višnis brist, ilgu puorpylni vokori, kod nazkuo tryukst, bet nazyni, nasaprūtī, kuo. Pisaceļ juo sīva, bārni, bet jys te ir saimīniks, a mes juo gosti. Vodku ar čaju namaisi, divys lobys litys nadūd trešū vēļ lobuoķu. Reits aust, iz sīnys (treiskruosu ustoba, treiszaļa, catūrtzaļi grīsti) tūp ceļinika nakts dzīsmē. Vaļuks roksta nazkū sūmugrīsku, es puoroskaruju Gedu. Nu kuriņš tu ceļoj, kū rūkā nes. Nu tīnis uz nikurīni, a rūkā maņ sapyni muni.

Leluokuo plašu kolekceja, kaidu asu redzējis, ūtrys cylvāks, ar kuru saruna nūteik apmāram tai — tu padūmoj pi sevis, a jys jau tev atsoķa vuordim. Piec taidys nakts var izturēt vēļ vīnu dīnu ar klasikim.

Karčausks (apmāram Viejāna adekvats), kurs izdevs ap 20—30 dzejūļu gruomotu, pa eistam nūsprīž, ka myusim pitrykus dzera-muo, dieļ tuo mes taidi paskuobuši, jam sovuos rūkuos ola apguodi. Oficiante nadaudz apjyukst, bet naizruoda, ka īguodoj itūs divus

lītuviskakcentuotūs kretinus jau nu nakts apcīmuojuma. Myusu nakts engeļs, kurs, kai jys saceja, irāmēs myusu kriptogramys sovu bārnu pīmiņai, lai ji napropultu Radvilišķi, itymā dzelzceļnikproviņcis pūrā, myusu nakts engeļs (Dīnā — deju grupys vadeituojs Šaulūs) atguojs klauseitīs, kai mes ar Valentīnu iztulkojam vīnu seppuku dzejūli, tai, kai lītuviši raksteja apmāram Antona Strazda laikā, bet kūpā ar Vladu Brazūnu tulkojam nu pasvalīšu volūdys latgalīski i ūtraižuoķ.

Jona Marcinkeviča muzejs, pīmineklis iz Sibireju iztrenktīm, vēļ vysvysaidys oficialys tikšonuos. Varbyut myusu īspaidā, bet Vitauts Rudoks suoc skaiteit kupiškēniskī, par kū maņ lels priks — jaušams sēliskī latgalīskais substrats. Sevišķi jau sēliskais, taipat kai pasvalīšu runā.

Baisogolā ar Vladu Brazūnu īsuocam (praktiski — turpynojam) literaruos mistifikacejīs. Es skaitu Vlada dzejūļus kai sovejūs, latgalīski prūtams, kurs Vlads it kai tulkuojīs lītuviski, kod ūtraižuoķ — i tai vysy tuoļuoķ, bet klasiki sēd nūpītnom sejom. Nikaidys reakcejis, nivīns nasaklausa, var skaiteit kod Odiseju voi Brotiganu. Vysi bez gola maisa mani ar Valentīnu, Valentīnu sauc par Oskaru. Jau īsapazeistūt ar Alīšanku Viļņā es nūsasaču par Valentīnu, jam laikam cēlēs aizdūmys, kod pīsarakstējam «zaļajā tyltā».

Nūslāguma vokors Viļņā. Šerelite, rokenrols, jūki par Girtu Jakovlevu, lītuvišis greizsirdeigi izklaidej ritūmnīkus, Valentīns rauga iztramdeit mitu par homoseksualīm

viltīga.

Kādu dienu kunga aita aizklīda līdz mežam. Ganiņš tai sekoja un nonāca pie ozola, kuram bija liels dobums. Mulķītis jau grasījās aitu dzīt atpakaļ, kad izdzirda soļus. Viņš noslēpās aiz krūma un redzēja skaitu meitu iekāpjām dobumā. Viņš tai sekoja. Ozolā bija garas kāpnes, kas veda augšup.

Mulķītis kāpa un nokļuva debesīs. Princese iegāja zelta pilī. Visapkārt

ziedēja zelta puķes, ganiņš noplūca vienu un arī iegāja pilī. Pavēra kādu aizkaru un ieraudzīja princesi sarunājamies ar Saules meitu.

Ganiņš dzirdēja princesi stāstam par tēva solījumu. Nākošajā dienā mulķītis ieradās pie karaļa un pateica, kur meita pazūd. Pierādījums bija zelta puķe.

Karalis pajautāja princesei, vai tas taisnība. Viņai nekā cits neatlika kā atzities. Un mulķītis viņu dabūja par sievu.

seppukim, es jam pīkreitu, t. i., pīdoncoju. Šlepīks pamat Valentīnam sovu daiļū sīvu.

Pīec Barta analizejam Korneliju Plateli — «Kornelījom, tu golvoji, ka tu esi krutas voinas?», pīec kuo naboga Kornelījs sūluos aicynuot myusus iz Druskīnikim, suolinīkim i vysim rudinim dzejā. Jamūt vārā, ka jys ir ituo dzejis pavasara laureats, jys tū var atsajaut.

It vaļā flamenko, fandango, rokenrols, šļāgers, Bens Jaruševičs, vodka ar mineralyudīni, ananasi, Rudoki, Dirgēlus, pīec kuo žemais oficiants spīsts atzeit, ka mes ni ar kū naatsāķiram nu lītuvišu. Puori vysam pasaceļ labīrdeigais Valentīna Sventicka drupeit ironizejūšais smaidis.

Kerijs brauc ar myusim iz Daugavpili, kur stuosteis par sovīm dzeivulim. Sapierku gruomotas, kūpā ar saduovynuotuoīm saīt knīgneša vīneiga sūma — ap pudu. Kerijs pabeidz vīšneicys vestibejā īsuoktū dzeivuli i mes braucam. Utenā (redzīs, ka storp Utenu i Daugavpili izaveiduojs Bermudu treisistyurs, pīmiņu labi tū nakti, kū puorzīmuoju Utenys daudzstuovu trepēs). Taitod Utenā juojam takss, par taidu izaicynuojumū Zarasu mutīnīki pajam nu myusu 5+5 dolari.

Daugavpīļš studentim Kerijs skaita dzejūli par greizsirdeigū vudu prīsterīni, kai taisejuos nūgrīzt jam pautus (Aijaijai, I don't want this knife), par vudu ritualim, kurus Holīvuda puortaisa par fantastiskim mitim, par sandīnistim, kontrū, laīņamerikaņu religeju, fandango, agrejū budismu, dravidim. Puors dīnys byunūt Latvejā (i puors nedelis Austrumeiropā) jys jau naklaideigi atšķir krīvīti nu latvītīs i dūd pīkrīrūku krīvītem, slavīskuo,

impulsīvuo temperamenta sīvītem. Juosoka, pīec niegerīšu i latīņamerikaņīšu slāvu sīvītes izalik pavāsi skandināvīskys.

Nūvodu pusoficialu ekskurseju pa Daugavpili, kū beidzam bārā, lai īspaidis byutu vyspuseigs. Pazeidams myusu ļaužu īkuori pīec eksotiskuo voi vysmoz kuo svešatneiguoka, mistīficejūs par Žīrmūnu pamatīdzeivuojuoju, Kareja tulku. Naasu vaineigs, ka meitīnem tai pateik lobuoķ. Munu latgalīskū akcentu, runojūt lītuviski, nivīns nautzver.

Kerejs gatavojas puorsaceļt iz Istru, ruoda fotoprospektus. Pensilvanejis apalačūs jam par grytu garuos zīmys un i kastaņu ciersšona molkai. Vēļ pruotā palīk mormoni (kas niu grauž šokoladi, kam Džozets Smīts, aizlīgdams kafeju i čaju, par šokoladi vēļ nīkuo nazynuoja). Apalaču mednīki, kas, beidamīs nu totalitarisma draudu Amerikā — autoritarīsmis i fašīsmis nūbrīst palieneišam, pat napamoni — gotovī nūšaut kotru policīstu, kas purkuops sovys plynvarys, dīktatorīskūs režīmu brīsmudorbi Samosā, Nikaragvā, Salvadorā, Hondurasā, Kubā. Feodalais dzeivīs stīls, kū Kerejs nūvāruojīs Indeļā, kur struodojuos agrā jauneibā breivpruoteiguo mīra korpusa sastuovā. Kerejs vēļ švuorbojās, voi puorsaceļt uz Istrys pussolu, voi iz Moraveju, kur cenu leimīņs daudz zamuoks kai Horvatejā. Baltejis vaļstīs gon jys nagrybātu apsamed, te kuru kotru breidī var nūitkt valns zyna kas.

Reitā ceļuojumys ir golā, Kerejs nūbrauc iz Reigu, es i Rēzekni, nūvīeliejs, lai maņ byutu veiksmēiguoka pīredze ar sīvītem i pīaicynuojs iz Istru, kur jys organizē pansionu literatim.

AGRIS LIEPIŅŠ, «DIENAS BĪZNESA» KARIKATŪRU NODAĻA

— Andris Šķele iecerējis vairāku ministru nomaīņu savā valdībā. Pats sevi viņš, pro-

VEJŠ AUGSTĀKĀS PRIEDĒS NOLAIZA, KĀS KĀPĀS PIE JŪRMALĀS STĀVĒJA...

tams, nav iecerējis nomaīnīt. — Šķaļš troksnis ap ministru maīņu, bet vai nebūs tāpat kā teicienā «Liela brēka, moza vilna».

TV RAIDĪJUMU PROGRAMMA

RAIDĪJUMU PROGRAMMA
NEDEĻAI NO 22. LĪDZ 28.
JŪLIJAM

LTV II programmā — visai Latvijai
Piektdiena, 26. jūlijs
19.00—19.20 «LTS ziņas».
Sestdiena, 27. jūlijs
19.10—19.40 Videofilma «Reklāma Amerikā. Reklāmas bizness».
Svētdiena, 28. jūlijs
19.10—19.40 Latgales Televīzijas Mūzikas Festivāls «Rēzekne '95».
Pirmdiena, 29. jūlijs
19.00—19.20 «LTS ziņas»
Otrdiena, 30. jūlijs
19.00—9.20 «LTS ziņas»
Trešdiena, 31. jūlijs
19.00—19.20 «LTS ziņas»
Ceturtdiena, 1. augusts
19.00—19.20 «LTS ziņas»
Piektdiena, 2. augusts
19.00—19.20 «LTS ziņas»
Sestdiena, 3. augusts
19.10—19.40 «Sinepas un medus».
Svētdiena, 4. augusts
19.10—19.40 Bērnu Mūzikas Festivāls «Draugi '96»

Latgales novada nedēļas laikraksts.
Redkolēģija.
Dibinātājs — A. Rancāna
izdevniecība.

Masu informācijas līdzekļa
reģistrācijas apliecība Nr. 1609.
Iznāk no 1994. gada 30. decembra,
reizi nedēļā — piektdienās.

Izdevēja norēķinu kants Latvijas
Unibankas Rāznas filiālē Preiļos Nr.
468425, izdevēja adrese: A. Upiša ielā
3—49, LV-5301, tālrunis 21516.

I iespiedloksne, metiens — 1000 eks.
Datorsalikums Līvija KALVĀNE,
datoraplaušana Solveiga SARKANE.
Iespīesta Rēzeknes tipogrāfijā
Baznīcas ielā 28.